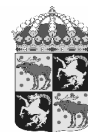

Augusti 2006

OVANÅKERS
KOMMUN

Länsstyrelsen
Gävleborg

Sommaren är mer än här ...

Det är svårt att vara aktuell. Hela våren och försommaren och fortfarande har det ständigt hänt saker, som gjort att vi skjutit på föreningens information till medlemmar och projektdeltagare. Det har inte varit sensationella saker utan mer vardagsnära, som kanske kan föra med sig sådant, som kan vara viktigt att följa upp. Ofta har det inte blivit det där viktiga vi väntat på. En del nyheter har vi också tyckt har tappat sitt värde. Så har tiden bara runnit iväg. Förlåt och välkomna!

Det var fortfarande vinter när årsmötet gick av stapeln. Snödropparna kämpade för en plats i solskenet vid trappan till Utegården i Älgnäs by i Holmsveden. Det rådde en familjär stämning när mötet inleddes med härlig fäbodmat, lagad av olika medlemmar.

Yasmine Bengtson inledde med en redogörelse för projekt "Fäbodkonsulent", som hon genomfört med medel från Jordbruksverket. Rapporten inspirerade till många frågor och något försenad kunde årets värdinna och mötesordförande, Carin Gisslén-Schönning, inleda förhandlingarna.

Föreningen börjar nu sitt tionde verksamhetsår. Årsberättelsen innehöll dagen till ära en nyskriven plan för föreningsarbetet. Det konstaterades vidare att verksamheten varit omfattande. Med gillande noterades att det nu finns ett kontor med daglig bemanning och att en hemsida tagits i bruk. På två månader har den besökts mer än 3000 gånger. Utom Sverige är de flesta besöken från Italien, USA och Norge med ca 10 % vardera. Men besök har även skett från Filippinerna och Ecuador.

Mötet valde om Calle Höglund, Trönö till ordförande. Ordinarie ledamöter i styrelsen blev Tomas Eriksson, Torsåker, Åsa Morberg, Sandviken, Karin Nilsson, Korskrogen och Stefan Olander, Viksjöfors. Ersättarna består av Mimmi Göllas, Järvsö, Joni Lidberg, Ljusdal och Margareta Wallin, Järvsö. Till revisorer omvaldes Sara Fichtelius och Carl-Ingel Arvidsson, ersättare är Per Persson och Gunila Brinkert. Som sammankallande i valberedningen utsågs Sune Pettersson och till sin hjälp får han Roger Persson och Anders Assis.

Det konstaterades att det finns väldigt många för fäbodbruket angelägna frågor att diskutera. Därför bestämdes att ett nytt medlemmöte skulle arrangeras och tid anslås för samtal och idéutbyte. I det sammanhanget skulle också angelägna ekonomiska frågor lösas.

Avslutningsvis presenterade projektledaren Calle Höglund och assistenten Monica Stålhandske projekt Kunskap och kompetens. För att förmedla särskild inspiration presenterade Carin Gisslén-Schönning sin idé om Naturlig laddning medan Marie Byström redovisade vilket ansvar Centrum för biologisk mångfald har för att hålla bland annat fäbodbrukares traditionella kunskap aktuell.

Engagerade samt avgående funktionärer avtackades med gåvor.

Nytt föreningsmöte den 14 juli 2006

Solen flödade och folk i alla åldrar myllrade på vallrutan mellan de grå fäbodstugorna när länets fäbodförening hade samlats hos Sune Pettersson på Gåsbäcken i Ockelbo för samvaro och för att behandla några bordlagda frågor från det ordinarie årsmötet.

Mötet inleddes med att journalisten och lantbrukaren Marianne Lundqvist från Hamrånge, på ett inspirerande sätt redogjorde för en studie av ett tjugotal lantbrukare hon mött. Syftet var att lyfta fram den visdom, som finns i deras jordnära förhållningssätt, för att förmedla denna till framtida entreprenörer. Hon kallade föredraget "Från jordbrukare till entreprenör". Hon berättade om Robert i Järbo som trivdes med sin "galna kosjuka", om Anders och Mats i Hedesunda som satsade på får, om Jan-Erik med 400 kor i nya ladugården, om Per-Anders som blev skogsbonde, om Britt-Marie som blev vd för ett miljonföretag och om många fler, inte minst "lantbrukarhustrun" – som har en särskild roll.

Det gällde att läsa statistik; väga mjölkproduktionen i landet mot vilka mejerier som tar emot den, väga antalet kor i byn mot antalet brukare där. Det sker en utarmning av bygder, som inte invägda mjölkkilon eller antalet kor visar. Trivseln kan betyda mer än avkastningen. När grannarna blir för få blir inte heller den stora brukaren kvar.

Det gällde att hitta det som passar en själv och det gamla företaget. Och komma underfund med regelverken. De intervjuade hade känslan att myndigheter mer och mer ser till reglernas ord än dess mening. De blir en broms i stället för en motor. Och samsynen mellan olika krav, som djurskydd, rovdjursförvaltning, hygien, miljöskydd, arbetarskydd och miljömål, är lika med noll. Åhörarna fyllde på med flera aktuella exempel och gav kommentaren: "Tänk om dom ville sätta sig in i våra förhållanden och lyssna på oss. Vi har faktiskt kunskaper som få på myndigheterna vet något om."

En intumlande getflock gav anledning till avbrott för härlig fäbodmat, varpå mötesordföranden Carin Gisslén-Schönning kunde inleda mötesförhandlingarna. Sedan orsakerna till årsmötets försenade bokslut utretts kunde snabbt ekonomins goda ordning konstateras och den avgående styrelsen beviljas ansvarsfrihet.

Övriga frågor som behandlades rörde främst rovdjursförvaltningens inverkan på fäbodbruket. En arbetsgrupp fick uppdraget att bland annat utreda frågor om rovdjursstängsel, vallning och skyddshundar samt sophantering som kan locka rovdjur.

Mötets ordförande Carin Gisslén-Schönning samt värden Sune Pettersson avtackades med Eldrimners stora Matatlas.

Teckning av Sune Pettersson, Gåsbäckens fäbod, Ockelbo

Sune minns...

Jag sitter här och tänker tillbaka på mitt liv. Jag är ju född när kriget bröt ut. Hur rädda vi var för de tyska flygplanen, som flög över här. Hur vi åkte cykel ner till Ockelbo station och tittade på invalidtågen från Norge, som stannade till här. På den tiden fanns inte så mycket att köpa i affären. Jag åt min första banan när jag var nio år. Nog om det.

Jag är född på gården där jag bor, men på övervåningen i den andra stugan. Vi hade ett rum och kök. Inget vatten och avlopp. Dasset fanns i lidret. Vi eldade i köksspisen, som var den enda uppvärmning som fanns.

I andra gården, där jag bor, bodde farfar Axel, farmor Julia och faster Signe. Signe hade en dotter som heter May.

Ute i ladugården fanns då bara två kor. Krusa och Krona och en kviga som hette Hjärta. I stallet stod hästen Frej. Sedan fanns det några vita höns. Krusa var en stor ko, brun och lite vit på ryggen. Hon var ”knuvig”, alltså hornlös. Krona såg ut som en Telemarks ko med otroligt stora horn. Hjärta var brun med horn.

Jag frågade mamma, hon var född 1901, hur korna såg ut då hon var ung. Han svarade att det fanns vita, svarta, bruna, blommiga, krusiga, gulbruna och med horn eller utan.

När jag var några år flyttade det en familj från Ramsele hit till granngården. De hade sex fjällkor, en tjur, två hästar och bruna höns. Bruna höns hade jag aldrig sett tidigare. De som flyttade hit hette Elin och Knut Nordqvist. De var mycket barnkära. Hos dem fick jag vara när mamma var till affären. Förresten, till dem var jag nästan varje dag. Jag minns de bakade tunnbröd. Jag fick en kaka med hem varje gång.

Sedan visade det sig att Knut var kusin med Goth Bertil Johanssons mormor Betty. Det var nog Elins och Knuts fjällkor som senare fick mig att bestämma vilka kor jag skulle ha.

Sedan köpte mamma och pappa granngården till mormors. Där fanns 8-10 mjölkkor + ungdjur och häst. De hade också traktor. Jag var ofta tillsammans med en moster Ingrid i ladugården på mornarna när hon mjölkade. Sedan gick jag med korna ungefär en kilometer. Därefter körde jag släpräfsan med häst hela dagen. Så pågick somrarna tills jag slutade skolan.

Därpå fick jag jobb som expedit i en livsmedelsaffär som heter Ugglebo. Det är landets äldsta affär. Som 17-åring började jag vid Sandvikens Järnverk, men på somrarna på semestern blev det som vanligt! Kor och släpräfsa.

Jag köpte en tjurkalv och en kokalv 1966. Året efter köpte jag en till kokalv, en tacka med lamm och tre killingar från Dalarna. 1967 köpte jag bondgården där jag bor av pappa och hans syskon. I början hade jag korna på skogen, som var brukligt här då. Men eftersom djurantalet bara ökade arrenderade jag Gåsbäcken av dåvarande Lantbruksnämnden, som då var ägare. Men det visade sig att Gåsbäcken ägdes av en granne, som hette Erik Hansson. Gåsbäcken var tidigare utarrenderad till en familj som hette Östlund, som bodde där några år, tills Eriks far skulle komma hem från Amerika. Då revs den gamla fåbodladugården och det byggdes en ny av tegel och brädor. Fåbodstugan hade tidigare höjts så det fanns två små rum uppe. Men det stod inte på förrän det började förfalla. Så de flyttade därifrån.

Till Gåsbäcken gick jag med korna på mornarna och hämtade dem på kvällen i 15 år. De var där i juni och juli. På sensommaren betade de på återväxten hemma på gården. Så dog Erik. Arvsfonden ärvde Erik. De sålde hela egendomen till Lantbruksnämnden och jag fick köpa ut Gåsbäcken. Men då var stugan så förfallen så jag och en kompis rev av övervåningen och återställde den i sitt ursprungliga skick. Vi rev även den stora ladugården för den var också förfallen. Sedan har jag köpt in de andra byggnaderna och satt upp.

Mitt intresse för fåbodar kom nog när min moster Ingrid blev ingift i en gård som kallas OIHans. I den gården hade de korna och två getter i en fåbod som heter Vittersjö. Där finns det ett tiotal stugor med ladugårdar kvar ännu i dag. När Ingrid och hennes man övertog gården var jag alltid med vid buföringen och även vid hemfärden från fåboden. Det var en mil att gå. När korna inte kom hem till kvällen så var det alltid jag som fick leta igen dem. Ibland kunde det bli mörkt innan vi kom tillbaka till fåboden.

Idag tycker jag det inte är samma glädje som tidigare att driva jord- och fäbodbruk. Det har blivit så mycket pålagor som inte fanns förr. För att skicka mjölk till mejeriet så kommer en representant som kontrollerar djuren, ordningen i mjölkrummet och på gårdsplanen. Sedan kommer en distriktsveterinär och gör samma sak, det kallas mjölkdirektivet. Sedan kommer djurskyddsinspektören och kontrollerar samma sak. Detta för att vi ska få skicka mjölk till mejeriet. Och alla skall ha betalt.

Så skall det göras Miljöhousesyn. Man kollar igenom en bok och kryssar i leverans- och kvalitetsregler. Nu har det tillkommit en bok som heter Svenskt Sigill, som det kryssas i. Det kommer en representant från mejeriet och kontrollerar och även en från svenskt Sigill. Sedan Livsmedelsverket med HACCP för det vi tillverkar på fäboden. Jag måste även ha ett intyg från miljöenheten på Länsstyrelsen för att få köra gamla batterier och spillolja till sopstationen. Det är så mycket nytt att man får vara glad att man hinner med djuren. Det är tur att man är så gammal. Jag tycker det är synd om ungdomarna som ska ta över efter oss.

Hälsningar från en gammal bonde och fäbodbrukare. *Sune Pettersson*

Fäbodbruket och regelverken

Sune tar upp ett mycket viktigt problem. Det är förlusten av arbetsglädje. När tilliten till att brukarna gör sitt bästa ersätts av en misstro, som gör att brukare känner sig övervakade och misstänkta för all sorts ljusskygg hantering är det illa ställt i samhället. Det finns en osäkerhet hos myndigheter och en rädsla att göra fel, som tar sig tragiska vändningar. I vårt län har samarbetet med olika myndigheter hittills varit bra, men visst känns osäkerhet och vilsenhet hos tjänstemän av även här, alldeles som Sune beskriver.

Exempel från ett grannlän belyser situationen. Miljöinspektören kom oanmäld och tog vattenprover i en av hemgårdens hagar när brukarens djur är i fäboden. De togs efter en längre tids torka, följd av flera dagars riklig nederbörd. Detta torde innebära en plötslig påfyllnad med ytvatten i källan efter en tids lågvatten. På frågan om varför, gavs svaret: "Vi rekommenderar alltid provtagning under ogynnsamma yttre omständigheter som t ex snö-smältning eller regn. En vattentäkt som används under alla typer av väder bör också klara av att ge bra vatten under alla typer av väder". Efter en analys som bedömt vattnet som otjänligt understryks syftet: "Det vatten som rinner på markytan har alltid höga bakteriehalter. Det är därför nödvändigt att stänga ute ytvattnet från dricksvattenbrunnar." Så kommer slutsatsen: "Kravet på god kvalitet på foder och vatten gäller naturligtvis på alla platser som du har djur."

Detta kanske välmenande arbete kan innebära ett hot mot allt bruk av naturliga fodermarker där djur fritt kan söka foder och vatten. En förment djuromsorg kan innebära dödsstöten för bevarandet av livsviktig traditionell kunskap, som kan ge nyckeln till det ekologiskt, långsiktigt

hållbara jordbruket. Att helt bortse från djurens förmåga att själva välja vad de kräver för sitt uppehälle när de har möjlighet till detta är att ifrågasätta den naturliga utvecklingens betydelse och därmed förutsättningarna för allt liv. Fortfarande finns vissa rester av den förmågan även hos de mest förädlade djur, som kan gå på naturbeten. Dessutom tokförklaras brukaren, som vid onormala vattenflöden brukat lösa problemen genom ändrade stängsel.

En mycket erfaren kollega till den kontrollerade reagerar så här: "Självklart ska våra djur ha dricksvatten av bra kvalitet, det är vi väl alla överens om. Detta är ingen perifer fråga på något sätt, vi har ju betesdjur lite varstans där dricksvattnet består av naturliga källflöden, åar, bäckar etc. Att vattnet är av okänd kvalitet är också ganska vanligt, men är det otjänligt så märker vi det direkt, speciellt när det gäller mjölkande djur. Detta märks omedelbart också i djurägarens plånbok långt innan djuren far direkt illa.

Att kommunala tjänstemän åker ut och tar prover i profylaktiskt syfte är anmärkningsvärt – har aldrig hört talas om något liknande. Provtagning sker i allmänhet om eller när problem uppstår."

En lärare i djurskydd påpekar att djurskyddslagstiftningen anger att vattnet ska vara tjänligt för djuren. "Vad som menas med *tjänligt* har jag inte sett preciserat, och jag har heller inte sett något rättsfall, som preciserat det", säger läraren, som anser att vattnet ska vara smakligt och ofarligt att dricka i de mängder, som törsten kräver. Att kräva *människokvalitet* på vatten till berörda djur är fel.

Här finns också exemplet på inspektören, som först godkände ett par fåhus på en fåbod som ligghallar, men sedan underkände dem därför att inga tecken syntes på att något djur hade varit där, trots att golvet var ströat. Bedömningen var att djuren inte kunde ta sig in en byggnad med en öppning ca 1,0 m bred och 1,6 m hög. Han krävde en annan lösning och satte ett vite om 1000:- per dag, även efter ett överklagande. (Veterinärintyg finns på att ligghallarna är OK.)

Tanken att väderleken varit sådan att betesdjuren inte funnit skäl att använda de fåhus, vilka fungerat som sådana för många generationer fåbodjur, som ligghallar, förefaller fullkomligt främmande för denne kommunale tjänsteman. Om det inte varit så tragiskt, kunde man ha lett.

Gävleborgs fåbodförening har begärt medel från Jordbruksverket för att analysera olika regelverk, främst om miljöskydd, livsmedelshygien, djurskydd och djurhälsa (fysisk och psykisk), som är besvärande och samtidigt ge förslag till modifieringar anpassade till den speciella näring, som fåbodbruket är och med hänsyn till alla olika värden, som ska tas enligt *Konventionen om biologisk mångfald*, och utan att försumma reglernas syften.

Analysen har tre element med fåbodbruket som utgångspunkt; produktionsmedel, produkter och miljö eller tydligare uttryckt fåboddjur, livsmedel samt mark och byggnader. Studien är av nationell betydelse. En internationell utblick är önskvärd.

För genomförandet behövs kompetens inom veterinär-, livsmedels-, miljövårdande och byggnadsteknisk verksamhet. För kunskapsuppbyggnaden behövs dels "fältarbete", som går ut på besiktning av ett axplock fåboddar samt intervjuer med ett urval "drabbade", dels en genomgång av de regelverk som styr verksamheter på en fåbod. En rad rubriker har listats, t ex Djurtillsyn, Märkning av djur, Blandning av djurslag, Djurförflyttning, transporter, Fritt bete, Skogsskydd, biotopskydd, Biologisk mångfald, Rovdjursstörning; direkt och sekundär, Skydd för väder och vind, Vatten, Foder, Fodertäkt, Skador på djur, Hotade husdjursraser, Kulturmiljövärden, Livsmedelslokaler, Särartsskydd, Försäljning av livsmedel, Servering, Turism, boende, Allemansrätt, Miljöstöd, Avgifter, pålagor.

GFF vill att erfarenheterna ska ligga till grund för hänsyn till traditionella verksamheter som fåbodbruk. Projektet kan göra fåbodbruket bli starkare och mindre sårbart. Lönsamhet och framtidstro kan öka. För samhället kan verkan bli att traditionell kunskap om uthålligt bruk av biologisk mångfald kan tillämpas enligt avsikterna med Konventionen om biologisk mångfald, med alla positiva effekter detta medför.

Centrum för biologisk mångfald har insett värdet och vill satsa 30 000 kr på projektet. Detta räcker dock inte och Jordbruksverket har avslagit föreningens begäran med motivet att de två miljoner som finns tillgängliga inte räcker till alla anspråk.

GFF söker nu efter annan finansiering. Alla förslag på sådan mottages tacksamt.

Livet på landet härdar och överraskar!

Jag såg verkligen fram emot kvällscykelturen till fäboden efter en lång dag på jobbet och middagen. Nu skulle alla tankar få ro medan jag plockade ris efter vinterns avverkning.

Samojeden Sippa skuttade fritt efter den bilfria skogsvägen. Fågelsången brusade och alla gröna bladnyanser riktigt glänste i kvällssolen. För min inre syn såg jag, att hur hela tunet var fyllt till brädden av vitsippor. Med många djupa andetag syresatte jag hela mej och drog ner mössan lite då det drog en frisk vind från Tönnångerssjön.

Framme vid vinterns avlägg, ställde jag cykeln och drog in nya dofter i lungorna. Alla åkrar var gödslade med urinbrunnarnas vinterförråd. I ögonvrån såg jag hur en ovanligt stor och rödbrun hare skuttade in i skogen hare eller var det en överviktig räva. Märkligt, men vi tog fäbodstigen med snabba steg Sippa och jag, för att komma fram.

Av med extra jacka, fram med kratta och arbetshandskar. Vilken fröjd att få känna arbetsglädje inför kvällspasset! Jag svepte förnöjt med blicken bortom gårdgården där utglesningen av tallar blev så bra. Men vad var det mellan tallarna bara 100 meter bort. Något brunt som rörde sig?! Snabb inkallning av Sippa och en extra koll.

Ja, sannerligen en BJÖRN, strax utanför gårdsgården.

Flera djupa andetag och reptilhjärnan signalerade: Du ser i syne!

Jag backade in i fäbodstugan där jag stängde in hunden samtidigt som jag kunde konstatera att det nog var en fjolårsunge som nyfiket satt på sin rumpa och vädrade åt höger och åt vänster. Vinden låg på åt vårt håll och luften var fylld av stark urindoft från åkrarna runt omkring oss. Länge satt den där och jag stod där jag stod, säkrad med gårdsgården oss emellan och en utmärkt reträttplats in i stugan.

Inget hände, så jag tog mej för att pröva några kulningsstrofer med starka rösten. Fortfarande, inget hände. Den verkade inte ha vädringskoll på mej utan bara satt där som tjuren Ferdinand och luktade. Då hämtade jag mobiltelefonen och ringde Peo och berättade. Möjligtvis uppsnappade den min röst nu, för plötsligt reste den sig och i sakta mak, vandrade den längre in i skogen ner mot sjön.

Men krattningen och risdragningen - hur skulle det bli nu? Skulle jag behöva ge mej av hemåt på en gång? Nej, det hela var så överkligt och så lugnt så jag bestämde mej för att göra det jag hade tänkt. Men nog hade jag ögon även i nacken hela tiden, och nu fick jag användning av hela min sångrepertoar. För låta ska man ju göra, eller?

Tankarna for åt olika håll och tvärt så fick den överviktiga räven en möjlig förklaring. Det kunde ha varit årets lilla unge som provade några skutt ute i åkerkanten.

Gissa om jag sjöng högt när jag sen skulle cykla hem utan skydd vare sig av gårdsgård eller av fäbodstuga!

Men björnfrossan, den klarade jag mej ifrån!

Carin Gisslén Schönning

2550 björnar i Sverige

Den tredje rapporten från Skandinaviska björnprojektet har lämnats till Naturvårdsverket. Beräkningen är baserad på data från "Rovdjursobsen" och DNA-baserade spillningsinventeringar. "Rovdjursobsen" bygger på observationer av björnar som gjorts under älgjakten. Den har visat sig ha god samstämmighet med de DNA-baserade spillningsinventeringarna men också att sambandet kan variera mellan olika län.

För de två län som saknar spillningsinventering av björn, Jämtland och Norrbotten, har använts samma parametrar som Västernorrland (Jämtland) och Västerbotten (Norrbotten). Populationsstorleken hösten 2005 av björn i länen Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten beräknas till 2550 (2350-2900) individer. Björnprojektet föreslår att man gör en ny populationsberäkning för landet när även Jämtland eller Norrbotten har genomfört en spillningsinventering.

Björn besökte även GFF:s ordförande

Den 22 juli kunde man läsa i tidningarna att Birgitta och Calle Höglund på Stortävremvallen utanför Sveg haft besök av en björn, som rev och dödade tre av deras getter och skadade ytterligare en. Förra året var förmodligen samma björn där och rev ett får samt tre getter. Tillvägagångssättet då var samma som nu. (Se Joni Lidbergs rapport "Rovdjurskador och förvaltning av fåbodmiljöer" sidan 122.)

Rivningen skedde trots att Länsstyrelsen sett till att Birgitta och Calle fått elstängsel för att förebygga skador. Länsstyrelsens rättsenhet beslöt då att björnen skulle skjutas. Åtgärden lyckades. Förhoppningsvis kan den ha effekt några fåbodsåsonger framöver. Men skadorna på företagets verksamhet består ännu. Getterna mjölkar sämre. De har blivit stresskadade och jag vet inte hur länge det kan hålla i sig, säger Birgitta till Hälsingekurirens Joakim Westlund. Nu räcker det med något litet som skrämmer dem. Då blir det ingen mjölk alls.

Historisk vargattack: 22-åring vargdödad

I Kanada utreds vad som tros vara det första dokumenterade fallet någonsin med friska vargar, som dödar en människa i Nordamerika, kan man läsa på www.de5stora.com.

Den 8 november 2005 hittades 22-åriga Kenton Joel Carnegie död i Saskatchewan, Kanada. Nu verkar det vara bekräftat att Carnegie har dödats av fyra vargar, som under en tid ätit matrester i området och därigenom sannolikt förlorat sin rädsla för människor. Det finns indikationer på att Carnegie redan tidigare har vistats nära vargarna och kanske även matat dem, enligt den kanadensiske vargexperten Paul Paquet. Närgångna vargar är inget unikt, men normalt sett ger de sig av när de inser att det är människor de har närmat sig.

Vad vi bör lära oss av den här tragiska händelsen är att inte interagera (försöka umgås) med vilda djur, tycker Walter Medwed från International Wolf Center.

– Ge dem deras utrymme och låt dem vara ifred, så brukar de lämna oss ifred, säger han och betonar att det i det här fallet handlar om vargar som vant sig vid människor.

– Risken att någon ska skadas av vargar är oändligt liten.

Åke Skogevall, som tipsat om uppgiften kommenterar:

– Detta är uppseendeväckande. Jag tycker det ger nyckeln till en positiv utveckling av den svenska vargstammen eftersom den återkallar något som verkar ha försvunnit i den svenska rovdjursförvaltningen; att det är viktigt att inte "habituera" vargarna, det vill säga, inte göra dem familjära med folk. (Det gäller björnar också.) Habituerade vargar kommer förr eller senare att orsaka så allvarliga incidenter att opinionen kan svänga mot vargen. Det vore en "björntjänst" mot vargarna.

Tidskriften Jakt & Jägare har kommenterat dödsfallet

Några tänkvärda synpunkter återges.

Vargen är mycket välkänd och faktiskt världens vanligaste stora rovdjur. Naturligtvis finns kunskap. Att svenskar ofta tror att vargen är utrotningshotad hänger ihop med att den i princip var okänd för en stor del av befolkningen till för tio år sedan. Anledningen är att djurarten varit lokalt utrotad på den Skandinaviska halvön, som sticker ut i Nordsjön.

De svenska rovdjursforskarna har hög status internationellt sett. De har alltid erbjudit sin sakkunskap och undvikit ställningstaganden, trots att de nästan alltid avkrävs åsikter i intervjuer och TV-program. I andra länder händer att forskare tar ställning, för till exempel varg, och ser det som en del i sitt uppdrag. Men det motsätter sig svenska forskare.

Det måste vara enerverande att ständigt låta sig skymfas av korkade debattörer. Sanningen är naturligtvis att forskarna tydligt redogjort för – och väl känner till – rovdjurens effekter på bytesdjurspopulationerna. En brist är ensidigheten i forskningen. Den sätts inte in i sammanhang där näringsliv, företagshälsa, arbetsmiljö, djurskydd, rekreation, landsbygdsutveckling får sina platser tillsammans med rovdjursbiologin.

Avgöranden fälls av opinion, politisk korrekthet och rena missuppfattningar. En helsida i en kvällstidning har långt större genomslag än den mest genomarbetade forskningsrapport. Fakta väger lätt mot skicklig lobbyverksamhet, politiska uppgörelser eller tillfälle att vinna röster. En sak ska de som är kritiska mot rovdjuren ha klart för sig: Det enda som kan hjälpa deras "sak" är fakta. Går det politik eller populism i rovdjursfrågorna så har den minoritet (i regel befolkningen på landsbygden), som drabbas av rovdjuren ingen chans. Så var rädd om de seriösa forskarna.

En pingla i vargdebatten

En mässingspingla från Morells Metallgjuteri i Mora har seglat upp som en livförsäkring för hunden. Genom att hunden bär pinglan ska vargen avhålla sig från attack, siar viltexperter. Att hundar faktiskt är vargar de också, och därmed fiender till vargarna i ett etablerat vargrevir, verkar ingen ägna en tanke.

Aftonbladet berättade den 12 maj om att till och med jordbruksminister Ann-Christin Nykvist fått nys om att en pingla från Mora kan dämpa debatten mot varg. Vidare att Jens Karlsson vid Grimsö forskningsstation uttalat att ljudet från pinglan inte hör hemma i skogen och i och med det så viker vargarna undan. Nu är det visserligen andra, som har rakt motsatt uppfattning. Om vargarna vänjer sig vid ljudet vet de att det kommer från en tänkbar måltid.

– Jag vet att vi sålt en del pinglor till Viltskadecentret i Grimsö, men jag hade ingen aning om att de köptes för det här syftet, säger Lars-Ove Öhman vid Metallgjuteriet. Pinglan kostar bara några tior i inköp och kan den hjälpa till att balansera vargdebatten, och framför allt att rädda hundliv, är det en billig investering.

Någon rusch efter pinglor har emellertid inte Lars-Ove Öhman kunnat märka. Kanske beror det på att vissa lärt sig skilja på och värdera åtgärder efter vad som är tyckande, praktisk erfarenhet och forskningsresultat.

Drick mjölk från hemifrån

Häromdagen kom ett brev från Milko med mjölkpaketet. Det är lätt att hålla med. Vi återger det: *Nyss var den mjölk du köpte alltid från hemifrån. Nu kan du även köpa mjölk från andra håll i Sverige eller till och med från Tyskland och Tjeckien. Bra, tänker du, det är aldrig fel att spara några kronor. Men vad kostar det egentligen att spara några kronor på mjölken?*

Slutar du att köpa mjölk från dina egna bönder får det konsekvenser för näringslivet och livet i trakten. Tänk dig ditt eget landskap på sommaren, men i stället för en variation av skog, öppen åkermark och hagar är betesmarkerna igenväxta och din hembygd betydligt mörkare och snårigare,

Dessutom ger varje aktiv mjölkbonde upphov till sex arbetstillfällen som också försvinner med mjölkorna. I Sverige har vi en bra lagstiftning som bland annat innebär att kor och ungdjur får gå ute på sommarbete och att de under det övriga året har en bra inomhusmiljö. Vet du inte varifrån mjölken kommer riskerar du att den kommer från platser där myndigheter och bönder är mer släpphänta med våra fyrfotade vänner.

Men nu ska vi inte bli allt för deppiga. Det finns en mycket enkel lösning på problemet – drick mjölk från hemifrån.

Samtidigt fick en mjölkleverantör med fäbod ett varningsbrev från Milko efter det att denne under en sexmånadersperiod haft icke godkända leveranser under två av de månaderna. Uppmaningen är att omgående sätta in åtgärder för att förbättra mjölk kvalitén. Det makabra i historien är att denne leverantör inte har möjlighet att vidta någon åtgärd trots att skälet till den sänkta kvalitén är väl känt. Detta gör att jag skriver detta öppna brev till Milko

Varje sommar de senaste åren har björn och varg stressat många kreatur under deras fäbodvistelse. Det är känt (Bengtson, Länsstyrelsen Gävleborg, rapport 2004:15) att stress påverkar husdjur negativt. Mastiter är ett vanligt symptom med negativ inverkan på mjölken. Blundar Milko för orsak och verkan? Håller Milko med dem som hävdar att det är djurhållaren ensam, som är ansvarig för sina djurs miljö och hälsa, oavsett om det beror på oskygga rovdjur i närområdet eller annat. Jag tycker det är oetiskt att klandra brukare för skador, som rovdjur orsakar. Jag kan inte hålla med den tjänsteman, som skriver "Fäbodbrukaren får anpassa sig till naturen sådan den är!"

Vi konsumenter vill dricka god och hälsosam mjölk hemifrån.

Vi vill ha ett vitalt fäbodbruk där fjällkor och rödkullor på skogsbete ger produkter mättade med goda fettsyror.

Vi vill att Milko ska kunna sälja sina varor med stöd av fäbodbruket.

Vi vill inte att Milko ska hjälpa till att slå ut fäbodbruket genom passivitet.

Jag har hört att fyra hushåll, i fäboden intill den där brukaren fått brevet från Milko, har sökt befrielse från sina betesåtaganden för miljöstöd! Man ger upp, det fungerar inte med rovdjursförvaltningen och samexistensen med fäboddjur. Jag vill ha fel, men tror inte jag har det. Avvecklingen av fäboddar har inletts på nytt och lantraser riskerar åter utrotning.

Jag vill ha Milkos stöd med att väcka opinion för åtgärder, som gör att fäbodbruk kan förenas med rovdjursförvaltning.

Det räcker inte att försäkra att rovdjuren inte är farliga, när följderna av deras beteende innebär ekonomisk ruin. Indirekta skador dokumenteras inte för rovdjursersättning. Ska djurhållare därför ta hela konsekvensen, med tamdjurs stress och ohälsa orsakade av rovdjur? (Jämför med skildringen av Birgitta och Calle Höglunds situation. Sidan 7.)

Jag frågar vad "Tålighetsprincipen" innebär? Måste man stå ut med *alla* störningar som rovdjur vållar? En gång sade Naturvårdsverket att så inte var fallet. Är det beskedet inget värt?

Politiker och myndigheter kan inte fortsätta att blunda för de allvarliga konsekvenser som nuvarande rovdjursförvaltning medför.

Milko kan som opinionsbildare och produktförädlare hjälpa till att öppna stängda ögon. Jag tror att det också kan vinna kundernas uppskattning.

Kelvin Ekeland

Fäbodglass med messmör och hjortron

SIGMUND KAARSTAD jobbar på ICA-kuriren. De som var med minns honom säkert från första kulningskursen på Svedbovallen. Han är en bra supporter, som försöker väcka intresse för fäbodverksamheten och dess värden. Han har nu komponerat en "glass från fäboden".

7 dl = 4-6 portioner

2 gelatinblad

5 dl fjällyoghurt med hjortron (Milko)

1 dl vispgrädde

1/2 dl vit baksirap

1/2 ask (1 1/2 dl) messmör (Fjällbrynt med honung)

1 msk flytande glukos (köps på apotek)

eventuellt 1/2 dl hasselnötskärnor, rostade och grovhackade

Den som vill se en bild får titta i ICA-kuriren nummer 25-26 där ARNE ADLER fotograferat Sigmunds kreation.

Så här gör du

Blötlägg gelatinbladen 10 minuter i kallt vatten. Rör samman yoghurt, grädde, baksirap (vit baksirap innehåller bland annat sockerarten glukos som ger glassen en fin seghet) och messmör till en smet. Lyft upp gelatinbladen ur vattnet och lägg dem i en mikrotålig kopp. Mikra cirka 10 sekunder tills bladen nätt och jämnt smält. Blanda glukosen med gelatinet. Rör ner gelatinet i en tunn stråle ner i glassmeten.

Ställ smeten i frysen, ta ut bunken och rör om ibland tills smeten fryst helt. Ta ut glassen cirka 20 minuter före servering så att den mjuknar. Skopa upp den i portionsglas och garnera med torkade blåklintskronblad och rostade hasselnötter, ifall du valt att ha nötter i.

Aligot

Aligot är ett franskt potatismos från södra Frankrike och det görs med ost. Man kan undra om det liknar den "Hälsingemiddag" från Dalarna vi nämnde i förra brevet. Lena och jag åt Aligot när vi bevistade Euromontanas möte i Rodez 2004. Det blir mycket, mycket gott men är så segt att man får lyfta slevan mer än en meter ovanför grytan innan trådarna lossar.

I Frankrike görs det med en ost som heter tome d'Auvergne eller cantal skrev Jens Linder i DN härom sistens. Och den ska vara färsk - ett recept hävdar att den inte får vara äldre än ett dygn skriver Jens. Nu är det inte så enkelt att hitta tome (eller tomme som det ibland stavas) eller cantal i Sverige men riven gruyère eller riven emmentaler går bra.

Recept till fyra portioner

Tid: 30 minuter

1 kg potatis, King Edward eller bintje

400 g riven ost – gruyère eller emmentaler

100 g smör

200 g crème fraîche

2 vitlöksklyftor, salt och peppar

1. Skala potatisen och skär den i bitar. Skala vitlöksklyftorna och koka tillsammans med potatisen och 1 msk salt 20–25 minuter. Ånga av.

2. Om du nu inte har en elektrisk visp så får du jobbigt med din ballongvisp men kan känna dig som autentisk vinbonde från Auvergne. Själv kör jag elvisp: kastrullen på ett stadigt underlag, börja på låg fart med att mosa potatisen. Tillsätt sen smöret, crème fraîche och svartpeppar.

3. Öka farten på vispen och börja tillsätta osten, en näve i taget. Nu kan du ställa tillbaka kastrullen på plattan men var försiktig så att moset inte bränner vid.

4. När all ost är absorberad har du ett härligt, segt, lite genomskinligt potatismos som trådar sig och följer med slevan högt upp i luften.

Kelvin

Låt tusen ostar mögla!

Sverige är hårdostarnas förlovade land. Vi älskar våra milda ostar och hyvlar dem på smörade brödskivor. Andra typer av ost har behandlats rätt styvmoderligt. En vana dör inte så lätt och i många hundra år har den ost vi mumsat på varit blekgul och hård (eller halvhård).

Mögel har betraktats som en defekt. Nåja, några enstaka grönmögelostar (benämningen blåmögel går lika bra) importerades någon gång till överklasskalas redan i fornstora dagar, men detta var sällsynt. Matskribenten Jens Linder i DN har på sedvanligt intressant manér granskat svensk mögelost och ser mikromejeriernas framgångar. Hans artikel hette "Gul men blå".

I slutet av nittonhundratjugotalet hände det något. På Kvibille mejeri satte Alfred Wendler i gång produktion av grönmögelost. Det var Stilton som framställdes och fylldes i lerkrukor till jul, helt enligt brittisk förebild. Måhända är detta den första svenska grönmögelosten.

Under trettioalets depression fick så den gode Wendler lämna ifrån sig mejeriet. Mycket av ädelostframställningen hade han lärt sig av den danske ostlegendaren Marius Borel. Denne hade omkring 1920 begåvat Danmark med Danablu, som av somliga ansågs vara den första komjölkosten i världen att hamna i samma division som den urgamla grönmögliga fårosten roquefort. År 1934 köper Borel Kvibille och startar tillverkning av grönmögelosten Kvibille ädel. Redan från början har den en typisk mild smak med mycket arom.

Under de närmsta årtiondena påbörjas, i annan regi, ädelosttillverkning på flera håll i landet. I Säfte, Karlstad, Nyköping, Östersund och möjligen även Motala, gjordes ädla grönmögelostar. Existensen blev kort. I dag är Kvibille vår enda stora grönmögelproducenten.

Men på senare år har något märkvärdigt hänt. En mängd mikrotillverkare av ost har dykt upp.

Längre tillbaka utgjordes vår mjölk- och ostproduktion av tusentals gårdsproducenter över hela landet. I början av 1900-talet bestod mjölk- och ostbranschen av 1700 mejerier. Ökade krav på moderna och lönsamma anläggningar ledde till att antalet stadigt minskade under århundradet. År 1970 kvarstod bara femtio företag, 1990 så få som tjugo och 2004 endast femton.

Men med rationaliseringen kom en våg av lokala småtillverkare av livsmedel, som sedan dess växt sig stark. Och bland dessa var producenter av ost, inte minst grönmögelsorter av getmjölk, enormt viktiga. En pionjär var Bredsjö Mjölkfår som startade 1987 och fick ut sina första Bredsjö blå i handeln två år senare. Den blev berömd och uppskattad - och är så än i dag. Gården har varit en inspiration för många andra och räknas som en av de tyngsta bland de små. Jämtland och Härjedalen har varit den starkaste regionen för mikromejerier. Här har man drygt ett tjugotal olika aktörer, ett ambulerande ysteri och stöd av staten.

Bland övriga pionjärer finner man jämtländska Skärvångens bymejeri som har tillverkat ost sedan slutet av 1980-talet och i dag har uppåt ett tjugotal olika sorter i utbudet. Jämtspira är en annan viktigt sammanslutning. Rösta mejeri en tredje. Blå-ädel, ädla, Bleu - med olika tillnamn är några av de högkvalitativa grönmögelostarna från regionen. Grythyttan är en uppstickare i Bergslagen med osten Grythyttan Bleu. En framgångsrik och prisbelönt nykomling är Jürss mejeri i Flen och symptomatiskt nog drev ägarna tidigare Rösta. Deras grönmögelost heter Sörmlands ädel.

Fler tillverkare knackar på dörren. I dag finns ett åttiotal svenska småmejerier. Exakt hur många av dessa som tillverkar ost vet man inte, men kanske ett trettiotal.

Dessa är inte bara kulinarisk kuriositet, i Frankrike är gårdsmejerierna centrala för ostkulturen och blir åter allt viktigare. Där räknar man med att det finns bortåt sextio tusen sådana gårdar, en fördubbling sedan millennieskiftet.

Biosfärområde i Ovanåker

De sista dagarna i maj ordnade Ovanåkers kommun ett möte om möjligheten att göra kommunen till ett biosfärområde enligt FN-organet UNESCO:s riktlinjer. GFF var inbjuden.

Biosfären är de delar av vår jord där liv kan förekomma. Visionen är att i Ovanåker ta vara på samtliga biologiska resurser, såväl naturgivna förutsättningar som nedärvd kunskap och på så sätt främja företagande och ett varaktigt framåtskridande för bygden.

Ovanåkersbygden med Voxnan och fäbodskogen är ett av Sveriges finaste odlingslandskap. Bygden ger en uppfattning om kolonisationsförlopp och belyser speciellt de senaste sekulens agrara utveckling i vid bemärkelse. De brukade miljöerna där Voxnan och andra vatten utgör livsnerver har biologiskt högklassigt innehåll, de innehåller odlingsystem och bebyggelse som är goda exempel på en lång epoks odlingsteknik och markorganisation. Fäbodkulturen och bruket av översvämningssmarker och strandängar är exempel på sådana speciella brukningsformer som utvecklats genom särskilda naturförhållanden och återger kulturella särdrag.

Landskapet är ett resultat av tidigare och nuvarande markanvändning där all tillgänglig mark togs i anspråk i en ekonomi, som länge byggde på självhushåll. En lång hävd har format en mångfald livsrum för en växtlighet och ett djurliv, som är enastående. Bebyggelsen är många gånger magnifik men även mer eller mindre tydliga minnen av lämnade eller avtagande verksamheter liksom kunskaper om hur dessa bedrevs är omistliga. Landsbygden i sig har en påtaglig styrka i form av social gemenskap och närhet mellan människor med olika uppgifter. Den samhälleliga gemenskapen uttrycks också tydligt i konst och traditioner.

Idén för bestämning av biosfärområdet är att utan areell inskränkning arbeta med hela kommunens 2 000 km² som ett framgångsområde eller utvecklingsområde. Denna gräns är i allt väsentligt en geografiskt naturlig gräns uppbyggd med de tre sockenkärnorna som grund. Utmarkernas övergång till andra administrativa områden är uråldrig och har sannolikt betingats av samhällenas förmåga att hävda sina territorier.

”Sveriges fäbodcentrum”

Verktyget för att fånga visionen är kunskap och kompetens. Ett centrum för forskning, dokumentation, popularisering och förmedling av kunskaper om traditionellt bruk och framtida långsiktigt och ekologiskt hållbar användning av biologisk mångfald behövs. Ändamålet är en ekonomisk, ekologisk och social utveckling av främst Ovanåkers kommun, men förmedlingen ska ske så att kunskapen är intressant även sedd i ett nationellt och internationellt perspektiv. Ett populärt och säljande namn på en sådan anläggning är ”Sveriges Fäbodcentrum”, även om det i realiteten kommer att röra sig om förmedling av en bredare kompetens än namnet antyder. Det reella utbudet torde ganska snart befästas av dess användare.

Den främsta målgruppen och även kunskapskällan är de som lever och verkar i bygden. En viktig del av ett kompetens- eller kunskapscentrum är att ha en tolkfunktion mellan myndigheter, institutioner eller andra offentliga organ och de företagare och brukare som är aktiva i bygden. Här är verksamhetsområdet främst frågor som rör funktioner och yttringar utmärkande för de södra Skogslänen, det vill säga Västernorrland, Jämtland, Dalarna, Värmland och Gävleborg.

Processen för ett center kräver framförhållning. Inget hindrar dock ett direkt programarbete och insamlande av den kunskap som krävs. Uppgiften är att analysera behovet av lokaler och upprätta program som grund för gestaltning och projektering. Om ingen befintlig lokal finns måste analyser göras om lämplig plats, gestaltning och innehåll för nyetablering. För detta grundläggande arbete har medel söktes från stiftelsen Framtidens kultur.

Ett kompetenscentrum specialiserat på en regions verksamheter behöver samarbete med andra områden för att få en nödvändig helhetssyn. Samverkan och integrering är också en fråga om ändamålsenlig hushållning med knappa resurser. Biosfärområden runt om i landet är självklara parter i detta samspel. Andra exempel på grupperingar är Kulturlandskapssentret i Telemark, Bråbygdens intresseförening och Eldrimner. Ovanåker har knutit direkt kontakt med dessa.

Eldrimner är ett nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling

Regeringen beslöt den 28 april 2005 att Länsstyrelsen i Jämtlands län skall bedriva projektverksamhet i form av ett nationellt verksamt resurscentrum för småskalig och hantverksmässig livsmedelsförädling. Verksamheten skall inriktas på:

- Verksamheten skall vara nationell, det vill säga att rådgivning, information och nätverksbyggande mm skall göras tillgänglig för intresserade i hela landet.
- Målgruppen för insatserna skall vara producenter samt andra intressenter inom området småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling från hela landet.
- Insatserna skall domineras av allmän rådgivning och information inom områden av relevans för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling, främst då det gäller produktionsfrågor men även inom områden som marknadsföring och logistik.
- Som platt form för en nationellt täckande verksamhet skall ett nationellt kontaktnät med förankring i varje län eller region byggas upp. Information om verksamheten vid resurscentret skall även göras lätt tillgänglig på Internet, i första hand på befintliga webbsidan "Livsmedelssverige". Möjligheter till interaktiva aktiviteter skall utvecklas.
- I det nationella uppdraget ingår att verka inspirerande på och främja andra nätverk, organisationer eller projekt som byggs upp. Exempel är här andra län/regioner som avser utveckla regionala centra för att stödja småskalig livsmedelsförädling genom nätverksbyggande, kompetensutveckling och rådgivning. Samverkan med befintliga nätverk inom områdena småskalig förädling eller lokal mat ingår också i uppdraget.
- I uppdraget ingår även att initiera verksamhet som syftar till att föra ut den lokala och småskaliga produktionen till handel och konsumenter. Möten mellan producenter och konsumenter bör här vara ett centralt tema. Samarbete bör inledas med projekt i övriga delar av landet, inklusive storstadsregioner, som arbetar i denna riktning. Även frågor som rör turism och besöksnäring skall ingå här.
- Resurscentret skall inom ramen för sitt uppdrag bedriva utvecklingsarbete. Kontakter och erfarenhetsutbyte som gäller forskning och utveckling skall etableras.
- Resurscentrets organisatoriska ledning (styrgrupp) skall ha en sammansättning som avspeglar det nationella uppdragets omfattning.

Eldrimner vill föra över kunskap på ett sätt som är anpassat till mottagarna. Målet är lärande där rätt kunskap lämnas till såväl rena nybörjare som mycket erfarna. Lärandet bygger på att praktik alltid kombineras med teori. En viktig regel att generera känsla eller lidelse.

Till Eldrimners aktiviteter hör seminarier, studieresor, kunskapsmässan Særimner och rådslaget Mimesbrunnen. Branschriktlinjer är ett angeläget ämne.

Ovanåker och Eldrimner

Möjligheterna för ett kompetenscenter i Ovanåker att komplettera Eldrimner kan vara en inriktning på själva råvarorna mer än på slutprodukterna. En utgångspunkt är då de traditionella förhållandena med grunden i självhushållet och vad som då var gynnsamt eller motsatsen, när det gällde att producera sunda och goda råvaror.

Den hantverksmässiga förädlingen ger det småskaliga ett egenvärde, som industrijordbruket och förädlingsindustrin inte får fram. Men vad är det unika? Vad betydde fåbodskogens naturliga fodermarker och avsaknad av kraftfoder för djurhälsan samt kvalitén på kött och mjölk? Vad betydde material i olika kärl och redskap för produkternas smak och hållbarhet? Hur fungerade sol, vind och växter i hygieniska sammanhang? Och vilka värden gav ett äldre hushåll vid sidan om maten, till exempel för beklädnad, redskap och energi (dragkraft)? Vad betydde hemslöjd, hantverk, arbetssånger, folkmusik etc. i sammanhanget?

Erfarenheterna kan bilda utgångspunkten för en forskning baserad i Ovanåker kring en långsiktigt hållbar utveckling på traditionell grund. Resultat och erfarenheter sprids sedan via biosfärområdets kompetenscenter. Erfarenheterna från Eldrimner är i detta sammanhang ovärderliga. Ett nära samarbete med Eldrimner är förutsättningen för ett lyckat resultat.

Pilotprojekt i norra Hälsingland

Elöverkänslighet är idag klassat som funktionshinder. Forskning visar att vistelse i gröna miljöer har positiva effekter. Den 19 april startade Skogsstyrelsen projekt "Skogens utkomstmöjligheter" i Njutånger. Syftet är att i lågstrålande skogsmiljöer undersöka försörjningsalternativ för elöverkänsliga. Fäbodar finns också i sådan miljö.

– Som elöverkänslig i dagens Sverige är det svårt att hitta fungerade arbetsmiljöer med tillräckligt låga nivåer av elektromagnetisk strålning. Skogen är sannolikt den mest lågstrålande och hälsosamma miljö som man kan hitta, säger biträdande projektledare Gudrun Holmberg, själv elöverkänslig.

Skogen, en väg tillbaka till hälsa och arbetsliv för elöverkänsliga?

Målet för projektet är att deltagarna ska förbättra sin hälsa, öka framtidstron och hitta vägar att komma tillbaka till arbetslivet trots funktionshindret. Projektdeltagarna kommer att undersöka och utveckla möjliga försörjningsalternativ, dels skogsvårds- och inventeringsarbeten, dels utvecklingsområden som turism, kursverksamhet, fiske, bär och svamp med mera.

Projektet ska pågå i tjugofyra veckor. Intresset är stort, men det går att ta emot fler deltagare.

– Det här är en möjlighet inte bara för elöverkänsliga att förbättra sin hälsa och hitta nya vägar i livet, utan också för andra långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa.

Mer information: Gudrun Holmberg, Skogsstyrelsen, telefon 0650-330 66

Korgbruk i fäbodmiljö

Ljusdalsbygdens museum, projektet Medeltid i Hälsingland och Sensus studieförbund har under sommaren arrangerat kurser i näverflätning, korgar av björkrot och skruckbindning. Temat har varit "Korgbruk i fäbodmiljö". Kurserna har hållits på Backgårds fäbod på Näsfall i Ljusdal. De har varit en del av programverksamheten till sommarutställningen "Kånka och bär, jorden runt".

Utställningen pågår till den 24 september 2006.

Backgårds fäbod på Näsfall ägs av Ljusdals kommun och brukas av Intraprenaden Hantverkargården – daglig verksamhet för funktionshindrade, Ljusdalsbygdens museum och familjen Ångman-Granér i samverkan. På vallen finns får, getter och kor. Backgårds fäbod består vallstuga, krakhus, stall, fäx, lada och en f d kornlada, som har bäddar och pentry.

Vid sidan om kurserna med korgtemat pågår i år arbeten med att rekonstruera fäbodens gamla störs (kokhus – diskplats) och stängning med fastbandshagar. För intresserade finns möjlighet att delta i arbetet. Kontakta Ljusdalsbygdens museum, telefon 0651-71 16 75, 070-687 90 95.

www.ljusdalsbygdensmuseum.se

*Stina Strandberg på
Venåsvallen, 1947*

Äntligen kom beslutet

Den som väntar på något gott fruktar ibland att få vänta för länge. Vi ska erkänna att vi varit nervösa. För närvarande pågår ett projekt kallat **Kunskap och kompetens** med GFF som ägare. Det startade den 1 februari 2006. För den som tittat in på föreningens hemsida bör det ha framskyttat att ett ytterligare projekt är planerat, men oklarheter om finansieringen från Länsstyrelsen har inneburit fördröjning och otydligheter om vad vi har kunnat göra. Projektet har emellertid fått namnet **Kvalitetssäkring**. Nu återkommer vi om detta.

Med ett beklagande av dröjsmålet fick GFF beslutet den 10 juni och beskedet att en rekvisition av det beviljade stödet på högst 160 000 kr ska finnas på handläggarens skrivbord senast den 1:a september för att Länsstyrelsen ska få med den till sista redovisningsomgången. Det blir snabba ryck i skörde- och semestertider.

Vi kan förstå att arbetet på Länsstyrelsen, med oklara besked om vilka pengar den förfogar över och andra besvärligheter, kan vara kämpigt. Vi tror också Länsstyrelsens tillmötesgående personal förstår den situation föreningen har hamnat i, och att vi får all hjälp i vårt arbete med att använda det stöd som beviljats på ett för landsbygdsutvecklingen och fäbodbruket bra sätt.

Fäbodriksdag 2006

I år blir det Vången i nordvästra Jämtland som blir mötesplats för fäbodbrukare och fäbodintresserade. Vången är mest känt för hästar, men fäbodbruket i trakterna har en ännu längre tradition. Närheten till Norge kommer att märkas.

Tiden för riksdagen är satt till fredag-lördag 29-30 september och söndag 1 oktober.

Kontaktperson är Inger Jonsson, Ockne.

Temat är Matkvalitet.

Samlingsplats är Vångens hästcenter.

Calle Höglund och Monica Stålhandske samlar mer information. Adresser nästa sida.

Det var en gång på fäboden

Messmörsteaterns folklivspjäsa Silverkronan fick strålande recensioner av Christina Busck i HT. Pjäsen lyfter fram och presenterar gammal kunskap och tro, som annars riskerar att glömmas bort. Ensemblens samspel är imponerande. Årets sista föreställning ges på Harsens fäbod i Järvsö den 30 juni. Det är bara att lyckönska och se fram emot nästa års begivenhet.

Liten rapport:

20 maj 2006. Hälsingetinget i Norrbo. Intryck Hälsingland anordnade en dag där olika projekt visades upp sig. Calle Höglund och Monica Stålhandske var där. Vi visade upp projektet och föreningen.

17 juni 2006. Wij Trädgårdar, Ockelbo. "Uppror från magen". En matfestival passar väl fäbodföreningen. Det tyckte Calle Höglund och Monica Stålhandske så de åkte dit. Tog med färsk getost, rökt getlår, Ingefärskarameller och informationsmaterial om föreningen och om projektet. En strålande dag med mycket folk och många frågor. Trevligt!! Besöksfolder för 2006 hade en strykande åtgång. Inte en kom med hem!

25 juni 2006. Invigning av halva Kolarstigen; vandringsleden mellan Hallboviken i Norrdellen och Dyrvallens fäbod, Hudiksvall. Calle Höglund var där och informerade tillsammans med familjen Hjalmarsson, som brukar vallen, om fäbodbruk. Vackert väder och stort intresse.

28 juni 2006. GFF har blivit medlem i en Ekonomisk förening för Kunskap och kompetens samt entreprenörskap bland småskaliga livsmedelsproducenter som t.ex. fäbodbrukare. Den blir en regional nod till det Nationella resurscentret Eldrimner. Till verksamheten hör kurser, utbildningar och tillverkning i bymejeri och produktionsköket i Trönödal. Bland övriga medlemmar finns RUT – Resurscentrum för kvinnor på landsbygd.

12 augusti 2006. Skogens Dag i Ljusdal. Dit är vi anmälda. Där kommer vi ha testa idén med teckningstävling för barnen. De bästa teckningarna kommer att ingå i en almanack för 2007. Om allt går vägen.....

Föreningsbrev
GÄVLEBORGS FÄBODFÖRENING
c/o Hälsinglands museum
Storgatan 31
824 30 HUDIKSVALL

Gävleborgs Fäbodförening

Organisationsnummer 88 55 01-2632

Plusgirokonto 430 24 37-1

Medlemsavgift 150:- / år

www.xfabodar.se

Styrelse & funktionärer

Ordförande

Carl Höglund, Rönningen 893,
826 95 TRÖNÖDAL
calle.hoglund@telia.com
Tel 0270-380 64, 070-372 9071
*Stortävremvallen väster om
Sveg. Projekträv då det gäller
lokalproducerat och fäbodar.*

Vice ordförande

Tomas Eriksson,
Hästbovägen 17,
813 95 TORSÅKER
annabrodin@compagnet.se
Tel 0290-70141, 073-639 4455
Fax 0290-701 41
*Brukar Norra Lumshedens
fäbod mellan Kungsberg och
Lumsheden. Målare.*

Sekreterare

Åsa Morberg, Årsundavägen 8,
811 61 SANDVIKEN
amg@hiq.se
Tel 026-253 706, 070-329 8523
*Har sin fäbod "under torget" i
Sandviken. Långt förflutet på
Nyvallen i Hede. Pedagog.*

Karin Nilsson,
Tjärnvallsvägen 39,
820 42 KORSKROGEN
Tel 0651-220 04
Fax 0651-220 04
*Agvall och Digerkölsvallen.
Har de gamla svarta ryafåren.*

Stefan Olander
Skalen SÖDEROMSJÖN 340
828 95 VIKSJÖFORS
skalastefan@yahoo.se
Tel 0278-155 31, 0271-180 39,
070-569 26 90
*Skalen, fäboden som blev gård
som blev fäbod. Kultur & natur.*

Suppleanter

Joni Lidberg, Grophamre 53,
827 91 LJUSDAL
lidbergjoni@hotmail.com
Tel 0651-332 91, 070-357 4519
*Släktens fäbod i Kesudalen i
nordlgaste Härjedalen. Ekolog.*

Margareta Wallin, Grönås 2528
820 40 JÄRVSÖ
margareta1.wallin@hutb.se
Tel 0651-47167, 070-516 5919
*Bupiga o dyl på Svedbovallen
mellan Ljusdal och Edsbyn.
Lärare mm.*

Mimmi Göllas, Hiklack 5260,
820 40 JÄRVSÖ
mimmi@migobyggnadsvard.se
Tel 0651-711107, 070-2777001

Revisorer

Sara Fichtelius,
Klampargatan 4,
824 42 HUDIKSVALL
sara.fichtelius@telia.com
Tel 0650-18676, 070-591 86 76

Carl-Ingel Arvidsson,
Bankgränd 1,
824 43 HUDIKSVALL
Tel 0650-31297, 070-688 82 65

Suppleanter

Per Persson
Dalrundan 7
828 30 EDSBYN
Tel 0271-234 60

Gunila Brinkert,
Lövhagavägen 1244,
821 51 BOLLNÄS
Tel 0278-13715, 070-657 37 15

Valberedning

Anders Assis, Edevägen 10,
827 40 TALLÅSEN
annersors@hem.utfors.se
Tel 0651-330 29

Margareta Granér,
Lilla Vintergan 41,
827 31 LJUSDAL
Tel 0651-71 16 06

Roger Persson, Faluvägen 80,
828 30 EDSBYN
faluvagen80@hotmail.com
Tel 0271-20005, 070-593 72 50

Kansli

Postadress
c/o Hälsinglands museum
Storgatan 31
824 30 HUDIKSVALL

Assistent, kassaförvaltare, webmaster

Monica Stålhandske,
c/o Skogsstyrelsen,
824 30 HUDIKSVALL
info@xfabodar.se
Tel 0650-13 112, 070-287 3770

Byggnadsrådgivning

Anna-Karin Martinsson
Lia 12
824 92 HUDIKSVALL
annakarinmartinsson@hotmail.com
Tel 0650-25065, 070-2156570

Medlemsbrev, utredningar mm

Kelvin Ekeland, Hålsjö 8375,
820 64 NORRBO
bergils.ekeland@telia.com
Tel 0650-335 39, 070-211 0815
Fax 0650-335 44